

Verslag Atlantische Onderwijsconferentie 2009

Door: Matthijs van Duijn

Op vrijdag 27 maart 2009 vond in de Rode Hoed in Amsterdam de jaarlijkse Atlantische Onderwijsconferentie plaats, met als thema 'Het Hudsonjaar: 400 jaar Nederland-Amerika'.

De dag begon om 09.30 uur met welkomstwoorden van **Bram Boxhoorn**, directeur van de Atlantische Commissie, en **Hans Luyendijk**, de voorzitter van de Atlantische Onderwijscommissie. Tijdens het ochtendprogramma luisterden de deelnemers naar een viertal **lezingen** en een gesproken column.

De eerste spreker was **Charles Gehring**, linguïst en directeur van het New Netherland Project in New York, een instituut dat Nederlandse documenten vertaalt, die zijn gerelateerd aan de kolonie Nieuw-Nederland. Gehring gaf een uitgebreide beschrijving van de beginjaren van Nieuw-Nederland, wat er is gebeurd na de aankomst van Hudson. Zo vertelde hij over de reis van deze Engelse ontdekkingsreiziger, die aanvankelijk in opdracht van de Verenigde Oost-Indische Compagnie richting het Noordoosten ging, maar uiteindelijk in Noord-Amerika belandde. Gehring beschreef verder de Nederlandse ontdekkingen van rivieren die toegang gaven tot het binnenland, waar ze handel konden voeren met verscheidene indianenstammen. Kettingen van geslepen schelpen dienden hierbij als valuta. De Nederlanders hadden al forten aan de rivieren in het binnenland gebouwd, jaren voordat de Engelsen de strategische waarden van de rivieren ontdekten en probeerden hun macht uit te breiden naar de Nederlandse kolonie.

Jaap Jacobs ging verder waar Charles Gehring gebleven was, en richtte zich meer op de ontwikkeling van handelspost naar vestigingskolonie, die Nieuw-Nederland doormaakte vanaf de stichting in 1624. Tijdens de periode als handelspost was Nieuw-Nederland volledig onder controle van de West-Indische Compagnie. In de beginfase wilde de Staten-Generaal niet veel geld in de handelspost steken, omdat het voortbestaan van handelsposten toentertijd niet zeker was en investeringen dus risicovol waren. Later, toen Nieuw-Nederland uitgroeide tot een vestigingskolonie, ontstond er een bestuur dat steeds minder afhankelijk werd van de WIC. De koloniale samenleving begon zich ook meer te spiegelen aan de samenleving in de republiek. Verder vertelde Jacobs over personen die veel invloed hadden in de ontwikkeling van de kolonie, zoals Petrus Stuyvesant (later verengelt tot Peter) en Adriaen van der Donck.

Na een korte pauze ging **Michiel van Groesen**, universitair docent en onderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam, in op het beeld dat men in de 17e eeuw in de Republiek had over Amerika en de inheemse inwoners. Hierbij maakte hij gebruik van enkele afbeeldingen die destijds in Europa circuleerden. Hij gaf aan dat de beeldvorming voornamelijk afhankelijk was van verhalen die vanuit Amerika via-via in Europa terecht kwamen en dat ze beïnvloed werden door beschrijvingen uit klassieke teksten, die toentertijd hoog gewaardeerd werden. Zo werden indianen als monster-/dierachtige wezens afgebeeld, een voorstelling die gebaseerd werd op teksten van de Romein Plinius. Ook stelden Europeanen zich voor dat indianen veren droegen, naakt rondliepen en kannibalen waren. Tijdens de Nederlandse Opstand tegen Spanje, voelden de Nederlanders zich solidair met de indianen, die door Spanjaarden werden onderdrukt. Zo dachten Nederlandse koopvaarders dat men met open armen ontvangen zou worden door indianen, vanwege de gezamenlijke Spaanse vijand.

Jaap Verheul, universitair docent aan de Universiteit Utrecht, ging in op de beeldvorming van de Verenigde Staten in Nederland in de 20e en 21e eeuw en beschreef het beeld dat Nederlanders hadden in verschillende periodes. Zo werd het beeld van 1900-1945 voornamelijk beïnvloed door het beeld van de moderne massasamenleving. Na 1945 werden de Amerikanen beschouwd als de bevrijders (ook al was Nederland voornamelijk door Canadezen en Britten bevrijd) en ontstond er in Nederland een golf van atlanticisme, waarbij Prins Bernard en Joseph Luns belangrijke figuren waren. Na deze periode, waarin ook een amerikanisering van de massacultuur plaatsvond, brak er een periode van protest aan. Van 1965 tot 1985 zette de Nederlandse bevolking zich af tegen de oorlog in Vietnam en tegen de plaatsing van

Amerikaanse kruisraketten. Vanaf 1985 begon Nederland zich meer te verwijderen van de Amerikanen, mede omdat de buitenlandse politiek van unilateralisme niet goed ontvangen werd en de Amerikaanse samenleving zich anders ontwikkelde dan de Nederlandse verzorgingsstaat. Toch bleef de massacultuur van de Verenigde Staten invloedrijk in de Nederlandse samenleving. Na de aanslagen van '11 september' gedroeg Nederland zich meer als een 'politiek schoothondje' van Amerika (ondanks de verwaterde emotionele band), maar schaarde zich niet volledig achter de grootmacht. De Amerikaanse inval in Irak kreeg bijvoorbeeld wel 'politieke steun', maar geen militaire steun.

Na deze lezingen ging ook schrijver **Hans van der Heijde**, docent aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, in op beeldvorming en Amerika in een luchtige column. Hij sprak over de ervaringen die hij had opgedaan tijdens een werkbezoek in Amerika en over perspectieven vanuit verschillende culturen en samenlevingen.

Na de lunch was het tijd voor de **workshops**. De workshops behandelden een breed scala van onderwerpen. Zo behandelden **Hans Krabbendam** van het Roosevelt Study Centre en **Maaïke Dingemans-Derix** van de Atlantische Commissie een lesmethode over Nieuw-Nederland. **Ernst van Keulen** van het Nederlands Scheepsvaartmuseum gaf een workshop over navigatie op zee omstreeks de 17e eeuw en kandidaat Europarlementariër **Marietje Schaake** behandelde de huidige trans-Atlantische betrekkingen vanuit het immigratie- en integratievraagstuk. **Dirk Tang** van de Koninklijke Bibliotheek ging in zijn workshop in op de Nederlandse (culturele) erfenis in de Verenigde Staten; voormalig TomTom topman **Alexander Ribbink** ging in op de handelsbetrekkingen; **Niels Feitsma** behandelde de ontwikkeling van de beeldvorming over Amerika in de 20e eeuw en **Michiel van Groesen en Jaap Jacobs** gaven verdere uitleg over hun lezingen en zorgden voor praktische vertalingen die in lessen op de middelbare school gebruikt kunnen worden.

